

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΜΑΪΟΥ 2014 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η «ανθρωπιά» είναι μια λέξη του καιρού μας, ένας όρος κοινόχρηστος, ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ' όλα τα χέρια, γιατί συμβαίνει η ανταλλακτική του αξία να είναι πολύ μεγάλη. Και με την «ανθρωπιά» εννοούμε, φυσικά, τη συμπόνια, τη συμμετοχή, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στο πάθος του γείτονα. Και όχι μόνο του γείτονα. Του κάθε ανθρώπου. Άλλοτε χρησιμοποιούσαν τον όρο «ανθρωπισμός». Έλεγαν: «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» και με τούτο εσήμαιναν μια προσωπικότητα που ξοδεύοταν ολόκληρη για να κάμει το καλό. Ο Ντυνάν, για παράδειγμα, ο ιδρυτής του «Ερυθρού Σταυρού», υπήρξε ένας τέτοιος ανθρωπιστής. Πέρα απ' ό,τι θα μπορούσε να ενδιαφέρει αποκλειστικά το άτομό του, εσυλλογίσθηκε τους ανθρώπους που έπασχαν, έξω από διάκριση φυλής και θρησκείας, «εν πολέμω και εν ειρήνη».

Ο «ανθρωπιστής», ένας άνθρωπος με σπουδαίες ικανότητες, που **αναλίσκεται** με ειλικρίνεια, χωρίς υστεροβουλία, ακόμη και χωρίς τη θεμιτή, επιτέλους, από πολλές απόψεις, επιθυμία της υστεροφημίας, υπήρξε, για πολλούς αιώνες, ένα θαυμάσιο ιδανικό, που οι προγενέστεροι το επρόβαλλαν στους μεταγενέστερους. Ακόμη τότε η «ανθρωπιά», μολονότι δεν έπαυε να είναι κοινή απαίτηση, δεν είχε κατακτήσει κοινόχρηστος όρος. Ήταν η σπάνια, η υψηλή παρουσία, όπου μόνο μερικές εκλεκτές φύσεις κατόρθωναν να φτάσουν. Και ακόμη, μια καθημερινή άσκηση που ο καθένας την επιθυμούσε για τον εαυτό του, θεωρώντας την αυτονόητο χρέος του, χωρίς να συλλογίζεται ότι θα μπορούσε και διαφορετικά να την αξιοποιήσει.

Το γεγονός ότι η απαίτηση της «ανθρωπιάς» έχει γίνει κοινός τόπος σήμερα δεν είναι χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Δείχνει πως η **οικουμενική** ψυχή αισθάνεται βαθύτερα την ταλαιπωρία του ανθρώπου και αναζητεί διέξοδο.

Περιττό να προστεθεί πως και η ανθρωπιά, καθώς κι ένα σωρό άλλοι όροι, έχει υποστεί τρομακτικές **διαστρεβλώσεις**. Όποιος είπε πως οι ιδέες είναι καθώς τα υγρά, που παίρνουν το σχήμα του μπουκαλιού τους, είχε, βέβαια, πολύ δίκιο. Και με τους όρους το ίδιο συμβαίνει. Αλλάζουν νόημα, αλλάζουν απόχρωση, κατά τον τρόπο που τους μεταχειρίζεται κανείς και κατά τον σκοπό που επιδιώκει χρησιμοποιώντας τους. Έτσι, μπορούμε να μιλούμε όλοι για ανθρωπιά, αλλά να εννοούμε **ολωσδιόλου** διαφορετικό πράγμα ο καθένας.

Έπειτα, ένας όρος, μια λέξη, μια έκφραση, που βρίσκεται ολοένα στο στόμα μας, σιγά σιγά φτωχαίνει, αδειάζει, αποστεώνεται, αυτοακυρώνεται. Φοβούμαι πως ίσια ίσια αυτό έχει συμβεί με την ανθρωπιά. Αρκεί μια ματιά ολόγυρά μας, για να το νιώσουμε καλύτερα τούτο. Η καθημερινή ζωή ολοένα και περισσότερο χάνει τη θαλπωρή, τη γλυκιά ζεστασιά της. Είναι ένας

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

χειμώνας χωρίς αλκυονίδες. Η «καλημέρα», αυτό το χαρούμενο άνοιγμα παραθύρου προς τον αίθριο ουρανό, μεταβάλλεται σιγά σιγά σε μορφασμό. Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της **ευζωίας** δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.

Λησμονούμε, ωστόσο, πως η ανθρωπιά είναι κυριότατα βούληση, δεν είναι γνώση, δεν είναι μόνο γνώση. Και δεν είναι λόγος, είναι πράξη. Είναι ένας ολόκληρος εσωτερικός κόσμος, στην τελείωσή του, που ακτινοβολεί παντού. Η ανθρωπιά αποκλείει τη μισαλλοδοξία, την καταφρόνηση του άλλου ανθρώπου· είναι επιεικής και ήπια. Περιέχει πολλή συγκατάβαση και πολλή κατανόηση. Η ανθρωπιά είναι κυκλική παρουσία. Δεν βρίσκεται στραμμένη προς ένα μονάχα σημείο του ορίζοντα. Εκείνος που είναι αληθινά ανθρωπίνος δεν μπορεί παρά να είναι, σε κάθε περίπτωση, ανθρωπίνος. Η ανθρωπιά δεν είναι επάγγελμα, δεν είναι όργανο αυτοπροβολής και επιτυχίας. Είναι απάρνηση. Πρέπει πολλά ν' αρνηθείς, για να κερδίσεις τα ουσιωδέστερα. Αλλά δεν είναι και παθητική κατάσταση. Ολωσδιόλου αντίθετα, αποτελεί μορφή αδιάκοπης ενέργειας. Είναι πολύ ευκολότερο να γίνεις «μέγας ανήρ» παρά να γίνεις «μεγάλος άνθρωπος». Η Ιστορία είναι γεμάτη παραδείγματα μεγάλων ανδρών. Αλλά έχει πολύ λίγους «ανθρώπους» να παρουσιάσει.

Ι.Μ.Παναγιωτόπουλος, *Ο Σύγχρονος Άνθρωπος*.
Οι Εκδόσεις των φίλων, Αθήνα 1988. 18^η έκδοση (Διασκευή).

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «**Η ανθρώπινη λαιμαργία, η δίψα της ευζωίας δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα. Κάτι περισσότερο: τα ευγενικά αισθήματα θεωρούνται ξεπερασμένα.**».

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (**Η «ανθρωπιά» ... «εν πολέμω και εν ειρήνη»**) και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 6

β) Ποια νοηματική σύνδεση εκφράζουν οι διαρθρωτικές λέξεις:
έτσι (στην τέταρτη παράγραφο)
ωστόσο (στην έκτη παράγραφο).

Μονάδες 4

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

αναλίσκεται, οικουμενική, διαστρεβλώσεις, ολωσδιόλου, ευζωίας.

Μονάδες 5

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

κοινόχρηστος, συμμετοχή, αυτοακυρώνεται, γνώση, αδιάκοπης.

Μονάδες 5

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» (στην πρώτη παράγραφο)

«Ερυθρού Σταυρού» (στην πρώτη παράγραφο).

Μονάδες 2

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τρεις εκφράσεις με μεταφορική σημασία.

Μονάδες 3

Γ1. Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, να αναφερθείτε σε φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς στην εποχή μας, αλλά και σε δραστηριότητες, ατομικές και συλλογικές, που αποσκοπούν στον περιορισμό αυτού του ελλείμματος (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1.** Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- 4.** Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 5.** Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6.** Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΜΑΪΟΥ 2014

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ

- A1.** Ο δοκίμιογράφος πραγματεύεται το διαχρονικό αίτημα του ανθρωπισμού και την εξέλιξη του περιεχομένου του από το παρελθόν έως τη σύγχρονη εποχή. Πρόκειται για την αναγωγή του ανθρώπου σε υπέρτατη αξία με βάση τα ιδεώδη της ανιδιοτέλειας και του αλτρουισμού που άλλοτε χαρακτήριζαν εκλεκτούς πνευματικούς ανθρώπους. Σήμερα όμως το αίτημα για ανθρωπιά είναι παγκόσμιο παρά τις αλλοιώσεις που έχει υποστεί η έννοιά του. Αυτό διαπιστώνεται σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής μας καθώς ο υλικός ευδαιμονισμός παραγκωνίζει κάθε ανθρωπιστική αξία. Καταληκτικά, ο δοκίμιογράφος παραθέτει τις προϋποθέσεις διαμόρφωσης ανθρωπιστικής συνείδησης δίνοντας έμφαση στην ανάγκη συνεχούς και έμπρακτης προσπάθειας για την κατίσχυση των ανθρωπιστικών ιδανικών.
- B1.** Αποτελεί αναμφισβήτητη πραγματικότητα ότι η εποχή μας χαρακτηρίζεται από το πνεύμα του υλικού ευδαιμονισμού, καθώς και από την αναγωγή του "έχειν" σε υπέρτατη αξία. Η χρησιμοθηρία, ο ωφελιμισμός, η ιδιοτέλεια και η απληστία έχουν αντικαταστήσει την εντιμότητα, την ευγένεια, την αλληλεγγύη και την ευσυνειδησία. Η γενικευμένη αλλοτρίωση αποτελεί το κύριο κοινωνικό γνώρισμα που αντανακλά περισσότερο στις ανθρώπινες σχέσεις μετατρέποντάς τες σε απρόσωπες και τυπικές. Άλλωστε τα πρότυπα συμπεριφοράς που διαμορφώνονται από τις μεταμοντέρνες τάσεις της εποχής επιβάλλουν τυποποιημένη στάση ζωής θεωρώντας παρωχημένο κάθε ανθρωπιστικό ιδανικό.

B2. α) Η παράγραφος αναπτύσσεται με ορισμό, καθώς ορίζεται η έννοια της ανθρωπιάς («Η "ανθρωπιά" ... του κάθε ανθρώπου») και με παράδειγμα («Ο Ντυνάν ... εν ειρήνη»).

β) έτσι : αιτίου - αποτελέσματος, συμπεράσματος
ωστόσο : αντίθεσης - εναντίωσης

B3. α) αναλίσκεται : αναλώνεται, ξοδεύεται

οικουμενική : παγκόσμια, καθολική

διαστρεβλώσεις : παραποιήσεις

ολωσδιόλου : εντελώς, τελείως

ευζωίας : ευμάρειας

β) κοινόχρηστος ≠ ιδιωτικός, προσωπικός

συμμετοχή ≠ αποχή

αυτοακυρώνεται ≠ αυτοεπιβεβαιώνεται, επαληθεύεται

γνώση ≠ άγνοια

αδιάκοπη ≠ παροδικής, πρόσκαιρης, εφήμερης

B4. α) "αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής" : αυτούσια μεταφορά λόγων κάποιων άλλων.

"Ερυθρού Σταυρού" : τίτλος ανθρωπιστικής οργάνωσης.

β) "ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ' όλα τα χέρια"

"Η καθημερινή ζωή ολοένα και περισσότερο χάνει τη θαλπωρή, τη γλυκιά ζεστασιά της"

"Είναι ένας ολόκληρος εσωτερικός κόσμος, στην τελείωσή του, που ακτινοβολεί παντού"

Γ1. "Η αναγκαιότητα του ανθρωπισμού στη σύγχρονη εποχή."

Φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς στην εποχή μας :

- Οι εστίες πολέμου σε διάφορα μέρη της γης.

- Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος που προκαλεί κινδύνους για την υγεία και υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής.

- Η παραβίαση ατομικών, κοινωνικών, πολιτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- Η έλλειψη ανθρωποκεντρικού προσανατολισμού στην επιστήμη και την τεχνολογία.
- Η αποπροσωποποίηση των ανθρωπίνων σχέσεων (μοναξιά, απομόνωση).
- Κυριαρχία πνεύματος υλικού ευδαιμονισμού.
- Αναβίωση εθνικιστικών τάσεων-ρατσισμού.
- Εξαθλίωση στις χώρες του τρίτου κόσμου.
- Εμπορευματοποίηση της γνώσης και έλλειψη του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα της παιδείας.
- Η κυριαρχία της μηχανής και η εξειδίκευση διαμορφώνουν μονομερείς προσωπικότητες.
- Ο αποπροσανατολιστικός χαρακτήρας των ΜΜΕ που οδηγούν στην απόκλιση του ατόμου από τα ηθικά πρότυπα ζωής προβάλλοντας μονομερώς τις υλιστικές αξίες.

Δραστηριότητες ατομικές και συλλογικές, που αποσκοπούν στον περιορισμό αυτού του ελλείμματος:

- Συνειδητοποίηση της αξίας του ανθρωπισμού.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίησή του.
- Συνεχής αγώνας υπεράσπισης των ανθρωπιστικών αξιών και ιδανικών.
- Συμμετοχή σε ανθρωπιστικές οργανώσεις και κινήματα, εθελοντισμός.
- Πίστη στις δυνατότητες και τις ικανότητες του ανθρώπου.
- Παροχή ανθρωπιστικής και όχι τεχνοκρατικής παιδείας.
- Μέριμνα για πλουραλιστική πληροφόρηση από τα ΜΜΕ.
- Διεθνείς οργανώσεις, περιβαλλοντικές, ανθρωπιστικές.
- Ενεργοποίηση των πνευματικών ανθρώπων.
- Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τη Διεθνή Κοινότητα (ΟΗΕ, UNESCO).
- Συλλογικές προσπάθειες για την ανάπτυξη των χωρών του Τρίτου Κόσμου.
- Διακρατική συνεργασία με στόχο τον περιορισμό των εξοπλισμών και τη διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης.
- Αμετάθετο χρέος των επιστημόνων να εργάζονται προς όφελος της ανθρωπότητας.